

Paár Ádám

A politikai tanulóképesség

A politika professzionális tevékenység, de egyúttal művészet is. Nem az emberrel együtt alakul ki születésétől fogva, hanem meg kell tanulni. Magyarországon ez a tanulási folyamat elmaradt. Holott politikai tanulás nélkül nincs működő demokrácia. De vannak-e ennek terei ma?

Két anekdotával indítunk. Mikor a 19. század közepén Franciaországban III. Napóleon császársága alatt az ifjú [Georges Clemenceau](#), a későbbi erélyes köztársaságpárti politikus és miniszterelnök apját köztársasági propaganda terjesztése miatt Algériába deportálták, a fiatalember azt kiáltotta az öröktől kísért apjának: „Megbosszullak.” Mire apja azt felelte: „Ha meg akarsz bosszulni, dolgozz!”

A másik anekdota [Helmut Schmidt](#)hez fűződik. A szociáldemokrata politikust, kancellárt egyszer megkérdezte egy ismeretlen fiatal politikusjelölt, hogy „annak idején Ti hogyan terveztétek meg a karriereteket?” Elég szemtelen ez a kérdés, ha arra gondolunk, hogy Schmidt fiatal Wehrmacht-katonaként élte át a háború végét, a Harmadik Birodalom összeomlását, és karrierről a földig rombolt német városokban nem igen lehetett szó, amikor még ki sem derült, valaha az ország kiheveri ezt a pusztulást, amelyet maga idézett elő. Schmidt ekkor hosszú előadást tartott, milyen képességekkel kell rendelkeznie annak, aki politikai pályára adja a fejét. Először is ismernie kell az Alaptörvény első 20 cikkelyét, Németország és szomszédjai történelmét, legalább a kora újkortól kezdve, az Európai Unió történetét és működését, valamint az illetőnek el kell mélyednie legalább egy szakpolitikában. Továbbá nem árt, ha van valamilyen sikeres foglalkozása, ami visszavonulási terepként szolgál, hogy a politikát ne csupán kenyérkeresetnek tekintse. Ha mindez megvan, akkor beszélhetünk a továbbiakról. Nem tudni, az ifjú politikusjelölt mit szolt mindehhez. Az mindenestre biztos, hogy a pártok hagyományos politikai rekrutációs

0670/320-52-60

info@meltanyossag.hu

csatornái megváltoztak. Ma már a szociáldemokrata pártok sem kizárólag a szakszervezeti mozgalomból és ifjúsági tagozataikból léptetik elő az új generációkat.

Ahogy a kereszténydemokrata pártok sem csupán a keresztény szakszervezetekre, szövetkezetekre és ifjúsági szervezetekre számíthatnak. Egyre több az „outsider” a politikában, aki adott esetben civil mozgalmárból vált hivatásos politikussá valamely párt színeiben. Mindez nem baj, sőt! Természetes, hogy változnak a pártok rekrutációs bázisai.

Ami a probléma, hogy a régebben működő democráciákban, nagyjából az 1950-60-as években egyértelmű volt, hogy a pártok és univerzumuk (szakszervezet, ifjúsági szervezet, agytrösztök) adtak egy tudásanyagot a politikával hivatásszerűen foglalkozni kívánóknak. Ma ezek a szocializációs terek részben felhígultak, részben eltűntek, adott esetben szembe is fordultak a pártelítellekkel (gondoljunk a blairi „harmadik utas szociáldemokrácia”, az Új Munkáspárt és a szakszervezetek viszonyára).

Hogy ne csak a politikusjelöltekről essék szó: ezek a szocializációs terek vállalták a felsőoktatással együtt – részben a közoktatás helyett is – az állampolgárok politikai nevelését. A szakszervezetek például nemcsak a munkásmozgalom harci egységei voltak, ahogyan leegyszerűsítve interpretálják őket sokszor. A szervezetben olyan képességeket lehetett megtanulni (vezetés, irányítás, emberekkel való pszichológiai foglalkozás, jegyzőkönyvvezetés, szakszervezeti pénzek kezelése, törvények ismerete, kulturált vita stb.), amelyek elsajátítására egy nyomdásznak vagy vasmunkásnak másutt nem nyílt esélye. Ahol soknemzetiségű volt a munkásosztály (tipikusan Magyarországon), ott még szükség volt 2-3 nyelv ismeretére is. Nem csoda, hogy amikor a szociáldemokrata pártok parlamenti pártokká váltak Európában, azonnal egy képzett, nyelveket beszélő, jogi és közgazdasági alpműveltséggel rendelkező gárdát tudtak delegálni a parlamentekbe. De akik nem lettek képviselők, csak bürokraták egy hivatalban, azok is széles tudásanyaggal rendelkeztek. Hasonlót mondhatunk el a konzervatív és liberális

0670/320-52-60

info@meltanyossag.hu

pártokról is. A lényeg, hogy mindegyik politikai erő hozzájárult a politikai szocializációhoz.

Magyarországon a semmiből kell ezt a politikai szocializációt megteremteni. A magyar politikatudomány gyakran még mindig a politika fogalmát a *politics* (politikai verseny) és *policy* (szakpolitika) és *polity* (intézmények) hármására egyszerűsíti. Holott az intézmények működtetésében elengedhetetlen a politikai kultúra. Azt pedig nem lehet pusztán a formális oktatási rendszertől elvárni. Szükség van indirekt, informális formákra is. A pártok hagyományos intézményi univerzumának meggyengülése magával hozza, hogy egyre több fiatal a civil szervezetekben tanulja meg a politikai döntéshozatalt, eljárásmodokat, retorikát. Legyenek azok akár menekülteket segítő, akár szegényeket, hátrányos helyzetű állampolgárokat segítő vagy szigorúan véve lokális ügyekkel foglalkozó szervezetek (ne feledjük, hogy a demokrácia lényege az önkormányzás, ahogyan azt Friedrich Hayek írta, azt pedig mindig könnyebb lokálisan üzni, mint nagy struktúrákban).

A politikai nevelés élezhethné a vitakészség, az egymásra figyelés, empátia képességeit. Hihetetlen, mennyire nem empatikusak egymással a politikai szereplők, akár egy párton belül, holott maguk is tudják, hogy ez a belső kohéziót veszélyezteti. Nem csupán az ő hibájuk ez, az egész magyarországi közállapotok és kultúra hatása alól a politika szereplői nem függetleníthetik magukat. Ezen a közkultúrán változtathatna a politikai nevelés, amely nem hatalompolitikáról szól, hanem az empátia, tolerancia, egymásra figyelés, kulturált és értelmes vita elsajátításáról, valamint az önkormányzás formáiról – és a civil mozgalmak elfogadásáról, amely civilek jelenleg a politikai kultúra legfontosabb iskolái, nemcsak Magyarországon, hanem az Egyesült Államokban és Nyugat-Európában is. Ez így marad továbbra is, amíg a pártok nem építik vissza régi szocializációs intézményrendszerüket – és kormánypozícióból nem hagyják élni egymáséit! Minél inkább törekednek a politikai erők egymás intézményi hálózatának elfogadására, annál szorosabbra, sűrűbbre szövik a politikai kultúra hálóját, annál erősebbé teszik a demokráciát. Elfogadásra, békés egymás mellett élésre és a politikai kultúra értékeinek terjesztésére van

0670/320-52-60

info@meltanyossag.hu

szükség. Remélhetőleg az új ciklusban a pártok – akár kormányon, akár ellenzékben vannak – tesznek ennek érdekében.

Fogadják meg a politikusok az idősebb Clemenceau tanácsát. Most dolgozni kell.

